

Kommittémotion

Motion till riksdagen 2015/16:2645

av Beatrice Ask m.fl. (M, C, FP, KD)

Motverka våld i nära relationer och hedersrelaterade brott

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av lagstiftningen i syfte att motverka hedersrelaterade brott samt öka lagföringen av dem och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ytterligare åtgärder för att förhindra att unga blir gifta mot sin vilja och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av lagstiftningen i syfte att ge Kriminalvården förutsättning till effektivare individualpreventiva påföljder för eftervård och behandling och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utvärdera effekterna av straffskärpningen avseende grov kvinnofridskränkning och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förändrad lagstiftning och utvecklade myndighetsrutiner avseende skyddad identitet och byte av identitet och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa synnerligen grov våldtäkt och oaktsamhetsbrott avseende våldtäkt som nya brott och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Tiotusentals misshandlas varje år i sina hem, de flesta av offren är kvinnor. Varje år dödas i genomsnitt 17 kvinnor av en man som de har eller har haft en nära relation till. År 2014 anmäldes 6 700 våldtäkter och våldtäktsförsök. Mörkertalet är stort eftersom

alltför få vågar anmäla. De anmälda fallen av våld mot kvinnor ökar. Antalet anmälda fall av misshandel mot kvinnor äldre än 15 år där gärningspersonen är bekant med offret har ökat med nästan 30 procent sedan 2006. Jämförs dessa siffror med vad som framkommer i den Nationella trygghetsundersökningen (NTU) finns det tecken som tyder på att det i stor utsträckning är anmälningsbenägenheten som har ökat snarare än det faktiska våldet.

Våld i nära relationer är ett problem som drabbar alla åldrar, även våld mellan äldre förekommer liksom våld i samkönade relationer. Dessa brott drabbar även män, men det är fler kvinnor som utsätts. Våld riktat mot kvinnor tenderar att vara grövre, att upprepas, eskalera, resultera i fler negativa konsekvenser för den drabbade och i större utsträckning också drabba inblandade barn.

Tusentals personer lever under hot från sina anhöriga på grund av en så kallad hederskultur. Det är oacceptabelt. Samhället ska markera med kraft mot dessa brott. Individuella fri- och rättigheter är universella, och ingen inskränkning av dessa ska kunna rättfärdigas med kultur eller tradition.

Arbetet för att förebygga och bekämpa våld i nära relationer, våldtäkter och andra sexuella övergrepp samt hedersrelaterat våld och förtryck måste fortsätta. Det är viktigt att identifiera och genomföra fler konkreta åtgärder som förebygger, skyddar och straffar.

Med anledning av ett motionsyrkande från Alliansen beslutade riksdagen våren 2015 om ett tillkännagivande om en översyn av lagstiftningen om elektronisk fotboja vid kontaktförbud. Bakgrunden är bland annat en rapport från Brottsförebyggande rådet (Brå) som visar att den möjlighet som alliansregeringen införde om att förena kontaktförbud med elektronisk övervakning med hjälp av så kallad fotboja bara har använts i ett fåtal fall. I sammanhanget kan nämnas att även utredaren Carin Götblad, som av alliansregeringen utsågs till nationell samordnare mot våld i nära relationer, i sitt betänkande (SOU 2014:49) föreslog en översyn av lagstiftningen om kontaktförbud. Alliansen anser att det brådskar med en översyn av regelverket om elektronisk fotboja vid kontaktförbud, och avser att noga följa den nu sittande regeringens beredning av riksdagens beslut.

Brott mot barn

Rädda Barnen uppskattar att omkring 190 000 barn i Sverige bevittnar våld i hemmet varje år. Än värre är att även barn utsätts för misshandel, hot och annan kränkande behandling.

Anmäld misshandel mot barn har ökat kraftigt sedan 2006. Brå har särskilt studerat denna ökning. Resultatet tyder på att den allra största delen av ökningen beror på

förändringar i anmälningsbeteende. Enligt Brå upplever anmälarna att det krävs mindre grovt våld jämfört med tidigare för att en polisanmälan ska bedömas som befogad. Det är positivt att reaktionerna på barnmisshandel har skärpts. Fortfarande återstår mycket att göra för barnen som lever i hem där våld förekommer.

Hedersrelaterat våld

Stävja och lagföra hedersbrott

Tusentals personer lever under hot från sina anhöriga på grund av en så kallad hederskultur. Det är oacceptabelt. Samhället ska markera med kraft mot dessa brott. Individuella fri- och rättigheter är universella, och ingen inskränkning av dessa ska kunna rättfärdigas med kultur eller tradition. Rättsväsendet ska ha verktyg för att skydda brottsoffren. Därför bör en översyn göras av lagstiftningen i syfte att motverka hedersrelaterade brott och öka lagföringen av dem.

Åtgärder för att förhindra att unga blir gifta mot sin vilja

Den lagreform mot tvångsäktenskap som alliansregeringen genomförde 2014 innebär att Sverige inte längre erkänner äktenskap som ingåtts utomlands via ombud, att skyddet mot barnäktenskap stärkts och att äktenskapstvång kriminaliserats. Alliansen anser dock att det krävs ytterligare insatser för att motverka tvångsgifte och hot om tvångsgifte. Det kan exempelvis handla om tydliga och riktade informationskampanjer. Det bör också övervägas om en separat tvångsäktenskapsenhet behövs för att hantera frågor om tvångsäktenskap hos polisen eller någon annan myndighet.

Påföljder

Effektivare individualpreventiva påföljder för eftervård och behandling

Alliansen vill att det ska övervägas om påföljdssystemet bör ändras för att möjliggöra ett ökat fokus på eftervård och behandling av en gärningsman som begått övergrepp mot en person i en nära relation. Det kan också handla om ökade möjligheter till att tvinga gärningsmän att undergå behandling i kombination med exempelvis ett fängelsestraff. Det kan också handla om en möjlighet att förordna om eftervård för sexualbrottslighet som påföljd.

Utvärdera effekterna av straffskärpningen avseende grov kvinnofridskränkning

Rättsväsendet ska ha verktyg för att skydda brottsoffren. Alliansregeringen har skärpt straffen för grov fridskränkning och grov kvinnofridskränkning. Den nya lagstiftningen

har varit i kraft sedan den 1 juli 2013, och effekterna av den straffskärpningen bör utredas.

I samband med lagstiftningsärendet uttalade justitieutskottet (bet. 2012/13:JuU25 s. 8) att reformer på det straffrättsliga området bör utvärderas efter att lagstiftningen har varit i kraft en tid. Alliansen menar att tillräcklig tid nu har förflutit för att utvärdera effekterna. Om reformen inte fått avsedd effekt är Alliansen inte främmande för att skärpa straffen ytterligare.

Stärkt skydd för utsatta personer

En översyn av systemet för skyddad identitet och byte av identitet

Frågan om skyddade personuppgifter är en viktig del av arbetet med att förstärka skyddet för personer som utsätts för hot eller förföljelse. Det finns i dag en hel del olika typer av regler och möjligheter som syftar till att skydda någons identitet och/eller bostadsadress. Alliansregeringen tog också flera initiativ till att stärka skyddet av personuppgifter för hotade och förföljda personer. Den 1 juli 2014 infördes flera lagändringar om ett tätare samarbete mellan myndigheter vad gäller så kallad kvarskrivning och en förstärkt sekretess i vissa ärenden.

Alliansen anser att fingerade personuppgifter bör kunna medges i större omfattning än i dag. Det innebär att en person får nya identitetsuppgifter, till exempel ett nytt namn och nytt personnummer. Därför beslutade alliansregeringen också att låta en särskild utredare göra en samlad översyn av lagstiftningen och föreslå åtgärder som ger ett förstärkt skydd för hotade och förföljda personers personuppgifter vad gäller både lagstiftning och myndighetsrutiner. Utredningen har nu presenterat sitt betänkande (SOU 2015:69). Vi förväntar oss att den sittande regeringen nu utan onödiga dröjsmål fullföljer det reformarbete till skydd för hotade människor som påbörjades av alliansregeringen.

En översyn av våldtäktsbrottet

Alliansregeringen beslutade i augusti 2014 om direktiv till en utredning för att göra en översyn av våldtäktsbrottet (dir. 2014:123). Utredningen har därefter ombildats till en parlamentarisk kommitté och fått utvidgat uppdrag och förlängd tid.

Förutom att göra en bred översyn av våldtäktsbrottet ska utredningen genomföra en praxisgenomgång i syfte att kartlägga hur våldtäktsbrottet har tolkats och tillämpats. Kommittén ska vidare lämna förslag på hur en reglering för ett särskilt straffansvar för oaktsamhetsbrott avseende våldtäkt bör utformas samt överväga om det bör införas en samtyckesbaserad regleringsmodell för våldtäkt. Vidare ska övervägas införandet av en

särskild straffbestämmelse om synnerligen grov våldtäkt, göra motsvarande överväganden vad gäller våldtäkt mot barn samt analysera om den befintliga lagstiftningen erbjuder ett tillräckligt starkt skydd mot övergrepp som sker via internet där gärningsmannen inte personligen utför den sexuella handlingen. Därutöver ska kommittén granska och analysera hur de brottsbekämpande myndigheterna utreder våldtäktsärenden och hur rättsväsendet i övrigt hanterar sådana ärenden samt analysera varför så få våldtäktsanmälningar leder till åtal och fällande dom. Översynen innefattar även att överväga åtgärder för hur rättsväsendet ytterligare kan förbättra sitt arbete på området.

Den nu sittande regeringen har valt att ge utredningen förlängd tid till den 1 oktober 2016. Alliansen anser att det är angeläget att en moderniserad lagstiftning kommer på plats så snart som möjligt, och om utredningen väljer att lägga fram förslag i delbetänkanden bör den nu sittande regeringen ta tillfället att påbörja beredningen av dessa lagstiftningsärenden. Därigenom dröjer det inte lika länge innan behövliga lagändringar kan bli verklighet.

Beatrice Ask (M)

Johan Hedin (C)

Roger Haddad (FP)

Andreas Carlson (KD)